

Handreiking natuurvriendelijk isoleren op grond van het pre-SMP

Maart 2024

Uitgave: provincie Drenthe

Foto omslag: gewone dwergvleermuis (Saxifraga-Jeroen Willemsen)

Dit document is tevens bijlage III van het beleidskader ‘Natuurvriendelijk isoleren van particuliere woningen onder het pre-SMP’.

Handreiking natuurvriendelijk isoleren op grond van het pre-SMP

Spelregels behorend bij een omgevingsvergunning
op grond van een pre-soortenmanagementplan

In geval van:

- Dakisolatie
- Spouwmuurisolatie
- Borstweringisolatie
- Binnenmuurisolatie
- Buitenmuurisolatie
- Plaatsen zonnepanelen

van particuliere grondgebonden woningen

Inhoud

Definities	5
Factsheet 1 - Spelregels dakisolatie binnenzijde	7
Factsheet 2 - Spelregels dakisolatie buitenzijde	8
Factsheet 3 - Spelregels spouwmuurisolatie	9
Factsheet 4 - Spelregels isolatie borstwering	12
Factsheet 5 - Spelregels isolatie binnenmuur	14
Factsheet 6 - Spelregels isolatie buitenmuur	15
Factsheet 7 - Spelregels plaatsen zonnepanelen	17
Overzicht compensatietaakstelling	18
Het meldingssysteem	20
Overzicht trainingsplicht en meldingsplicht	22

Definities

Isolatie van spouwmuur:	Het vullen van de bestaande spouw door het inspuiten van isolatiematerialen. Het afdichten van kieren of gaten in de muur of bij kozijnen valt hier ook onder.
Isolatie van borstweringen:	Isoleren van de holle ruimte tussen (betonnen of houten) plaatmateriaal en binnenmuur.
Binnendakisolatie:	Het isoleren van pannendaken aan de binnenzijde door aan het dakbeschot isolatiemateriaal te bevestigen waarna de binnenwand-afwerking eroverheen wordt geplaatst. De dakpannen mogen niet beroerd worden. Ook een ruimte vullen tussen dakbeschot en binnenwandafwerking met gespoten isolatiemateriaal is niet toegestaan in de pre-SMP methodiek.
Buitendakisolatie:	Dakisolatie door het verwijderen van dakpannen, het bevestigen van isolatieplaten op het dak en het vervolgens plaatsen van regels en pannen. Het spuiten van isolatieschuim onder de pannen is niet toegestaan.
Binnenmuurisolatie:	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de binnenzijde van de woning.
Buitenmuurisolatie:	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de buitenzijde van de woning.
Tussenwoning:	Een woning waar doorgaans twee gevels worden gedeeld met de aangrenzende woningen. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee. Bij een tussenwoning worden dan maximaal twee gevels geïsoleerd.
Hoekwoning:	Een woning waar doorgaans één gevel wordt gedeeld met een aangrenzende woning en is vergelijkbaar met een twee-onder-één-kapwoning'. Hier zijn in de regel drie te isoleren gevels aanwezig. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee.
Vrijstaande woning:	Woning heeft vier eigen gevels zonder deze te delen met een aangrenzende woning. Woningen die geschakeld zijn door het delen van gevels, van maximaal 1 bouwlaag (bijvoorbeeld garages) vallen onder vrijstaand woning.
Lage woning:	Woning lager dan 'twee bouwlagen met vliering'.

Geschikte vogelvoorziening gierzwaluw/huismus:

- Compartiment-binnenmaten: minimaal 30 cm breed, 13 cm diep en 13 cm hoog.
- Opening: 65 cm breed en 3 cm hoog, en niet hoger dan 2 cm boven de bodem.
- Levensduur van minimaal 15 jaar.
- Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 3 meter hoogte.
- Hangt zo veel mogelijk beschut tegen zon en regen.
- Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- Hangt op minimaal 50 cm afstand van de andere vogelkast.
- Invliegopeningen van een kast met meerdere compartimenten moet op verschillende oriëntaties.

Geschikte vogelvoorziening huiszwaluw:

- Twee huiszwaluwkommen per verloren nest.
- Plaatsing op noord- noordoost- of oostzijde van de woning.
- Kommen met een doorsnede van circa 12,5 cm en een invliegopening van 2,5 cm.
- Voor deze voorzieningen dient gebruik gemaakt te worden van duurzame materialen en wordt een levensduur van minimaal 15 jaar geëist.
- Bij voorkeur bij dakoverstek met een lichte kleur (wit of geel).
- Hang meerdere nestkommen bij elkaar.

Geschikte vleermuiskast:

- Buitenformaat van de kast: minimaal 30 cm bij 25 cm.
- De kast heeft minimaal twee lagen/compartimenten.
- Levensduur van minimaal 15 jaar.
- Bij voorkeur licht van kleur. Donkere kasten alleen plaatsen op plekken waar de kasten vrij zijn van zonbeschijning.
- Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 4 meter hoogte.
- Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- Niet beschenen door kunstlicht.
- Hangt niet vlak bij een raam of een deur.
- Is de gevel heel glad, zorg dan voor een vleermuiskast die een landingsplaats heeft.

Huis met vleermuiskast

Factsheet 1

Spelregels dakisolatie binnenzijde

Dakisolatie binnenzijde - Verplichting 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
1a	Bij binnendakisolatie mag het dak aan de buitenzijde niet worden beroerd.
1b	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'. Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de isolatie. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het isoleren aan de melding foto's van de particuliere compensatie toe, indien dat '1G' van toepassing was.
1c	Binnendakisolatie kan jaarrond plaatsvinden, als het dakbeschot niet passeerbaar is voor vogels en vleermuizen.
Zijn er mogelijkheden voor vogels en vleermuizen om langs het dakbeschot in de zolder te komen? Dan gelden de volgende aanvullende verplichtingen:	
1d	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 april en 1 augustus? Vraag een ecooloog de woning te bezoeken om te bezien of er geen vogels of vleermuizen worden ingesloten.
1e	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 augustus tot 1 april, vraag dan bewoners of er vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes op zolder liggen. Zijn er geen vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, dan kan de isolatie plaatsvinden. Wees wel alert op weggekropen vleermuizen. Treft u alsnog een vleermuis aan, wacht dan tot de vleermuis uit eigen beweging vertrekt. Zijn er wel vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, laat dan voorafgaand aan de werkzaamheden een ecooloog de zolder controleren op weggekropen vleermuizen.

Dakisolatie binnenzijde - Verplichting 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
1f	Was het dakbeschot niet passeerbaar voor vogels en vleermuizen, dan geldt geen compensatieverplichting.
1g	Was het dakbeschot wel passeerbaar voor vogels of vleermuizen, dan gelden de volgende verplichtingen:
1h	Blijft er voor vleermuizen een luchtsponw met openingen via open stootvoegen of via het dak van 20 x 50 mm, dan is geen vleermuiscompensatie nodig. Plaats enkel twee vogelvoorzieningen per woning.
1i	Is de spouw niet meer toegankelijk door de dakisolatie, plaats dan twee vleermuiskasten en twee vogelvoorzieningen.
1j	Wordt ook de spouw geïsoleerd, plaats dan de gebruikelijke compensatie zoals die verplicht wordt gesteld bij spouwmuurisolatie. Plaats aanvullend twee vogelvoorzieningen tenzij er reeds vogelvoorzieningen verplicht waren. In dat geval is aanvullende compensatie niet nodig.
1k	De eisen aan een geschikte vleermuiskast en een vogelvoorziening staan bij de definities.

Factsheet 2

Spelregels dakisolatie buitenzijde

Dakisolatie buitenzijde - Verplichting 1

Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen

2a	Het vrijmaken van woningen van vleermuizen en vogels moeten onder begeleiding van een ecooloog. Daarvoor geldt een natuurkalender.
2b	Is de woning tijdig natuurvrij, conform de natuurkalender, dan mogen de werkzaamheden het hele jaar plaatsvinden.
2c	De uitvoerder voorkomt dat de spouw onder invloed van het weer komt te staan, zonder vleermuizen, en huiszwaluwen, te belemmeren in of uit te kunnen vliegen.
2d	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.

De natuurkalender - Dakisolatie buitenzijde

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec

Toegestaan als daken vleermuisvrij zijn gemaakt.

Broedseizoen Toegestaan als het dak **tussen 15 maart en 1 april** vogel- en vleermuisvrij is gemaakt.

Winterperiode Toegestaan als woningen **vóór de winterperiode** vleermuisvrij zijn gemaakt.

Dakisolatie buitenzijde - Verplichting 2

Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen

2e	Nesten van vogels en vleermuizen die mogelijk verdwijnen moeten door de particulier gecompenseerd worden. Hierin zijn twee opties:
2f	Optie 1: Het dak moet na de dakisolatie toegankelijk zijn voor vleermuizen en vogels door hen toegangen onder de pannen te bieden van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Plaats onder deze daken geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpan. De toegang tot het dak aan de zijkant moet lopen via de gevelpannen of de windveer en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen moet minimaal 35 mm zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt om vogels en vleermuizen grip te geven. Bij deze werkzaamheden is het verplicht altijd een ecologisch deskundige in te schakelen.
2g	Optie 2: Is het toegankelijk houden van het dak om technische redenen niet mogelijk, plaats dan vier vogelvoorzieningen aan de schaduwzijde. Het inbouwen van vier voorzieningen in daklijsten is ook toegestaan. Is de spouw niet (meer) toegankelijk voor vleermuizen plaats dan aanvullend een vleermuiskast per gevel. Wordt ook de spouw geïsoleerd, dan geldt dat per woning in totaal vier vogelvoorzieningen moeten worden opgehangen en op de gevels waar nog geen spouwverblijf verplicht was, moet een spouwverblijf worden toegevoegd (voor aantallen en formaat zie bijlage).
2h	De eisen aan een geschikte vleermuiskast en/of een geschikte vogelvoorziening staan bij de definities.

Factsheet 3

Spelregels spouwmuurisolatie

Spouwisolatie - Verplichting 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
3a	Maak alle spouwen altijd natuurvrij voordat u start met de spouwmuurisolatie. Alleen als er geen openingen zijn bij het dak, via stootvoegen of kozijnen kunnen vleermuizen worden uitgesloten. Het isoleren van spouwmuuren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.
3b	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
3c	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
3d	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training 'natuurvrij maken' is gevolgd. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: - foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd; - fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren; - fotobewijs van het plaatsen van de compensatie; - bewijs als om technische redenen een uitsparing de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is. Er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving.
3e	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
3f	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden geïsoleerd. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kan worden geïsoleerd zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

De natuurkalender - Vleermuiswerende maatregelen plaatsen

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
		x								x	

 Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij.

 Winterperiode Toegestaan, maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode.

 x Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereenvolgens > 10° C).

 Kraamperiode Niet toegestaan

Spouwisolatie - Verplichting 2

Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen

3g	Is de spouw minder dan 8 cm diep, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels, maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3h	Is de spouw dieper dan 8 cm maar is de spouw niet toegankelijk via openingen van maximaal 2 cm breed, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3i	Is de spouw dieper dan 8 cm en toegankelijk voor vogels, dan geldt wel een compensatieverplichting ten aanzien van vogels én ten aanzien van vleermuizen.

Compensatieverplichting vogels

3j	Plaats per woning twee vogelvoorzieningen. Het plaatsen van de twee vogelvoorzieningen mag geheel achterwege worden gelaten als de bovenzijde van de spouw open is en blijft (en voor vogels toegankelijk is via de dakranden) en de spouw tot 10 cm onder de rand wordt gevuld. Zo blijft er ruimte om boven op de spouw te kunnen broeden.
----	--

Compensatievereisten vleermuizen

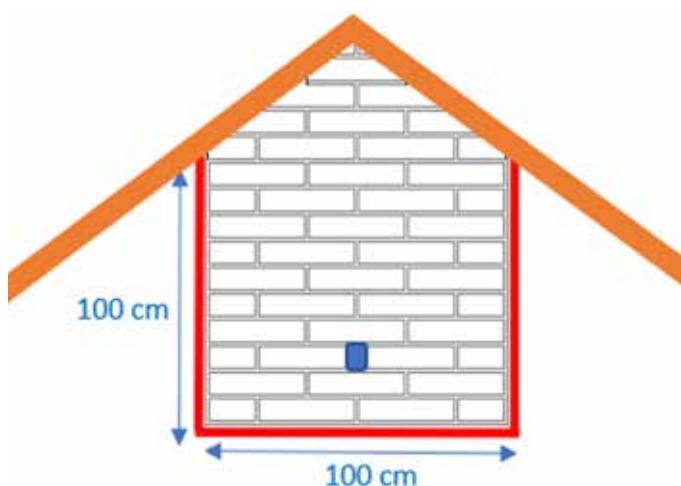
3k	Maak bij tussenwoningen per gevel een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm. Kan om technische redenen (met bewijslast via de meldingsapplicatie) geen klein spouwverblijf worden gerealiseerd, dan mag dit worden vervangen voor een vleermuiskast, zolang het aantal voorzieningen gelijk blijft. Een speciale inbouwkast (eventueel met isolatie achterwand) heeft de voorkeur als er geen uitsparing in de muur gecreëerd kan worden.
3l	Maak bij hoekwoningen en eindwoningen één groot spouwverblijf van 100x100 cm. Kan om technische redenen geen groot spouwverblijf worden gerealiseerd dan mag dit worden vervangen door één middelgroot spouwverblijf (60x60 cm) met twee kleine spouwverblijven. Op die manier krijgt elke gevel een spouwverblijf. Een speciale inbouwkast (eventueel met isolatie achterwand) heeft de voorkeur, als er geen uitsparing in de muur gecreëerd kan worden. Kan om technische redenen (met bewijslast via de meldingsapplicatie) geen klein spouwverblijf of inbouwkast worden gerealiseerd, dan mag dit worden vervangen voor een vleermuiskast, zolang het aantal voorzieningen gelijk blijft.
3m	In geval van een vrijstaande woning moet in de nok een groot spouwverblijf van 100 x 100 cm worden aangebracht. Wanneer om technische redenen geen groot spouwverblijf kan worden gerealiseerd, mag dit worden vervangen door één middelgroot spouwverblijf (60x60 cm) met drie kleine spouwverblijven (30x30 cm) of als het echt niet anders kan een klein spouwverblijf per gevel, dus vier verblijven van 30x30 cm. In het allerlaatste geval is een vleermuiskast per gevel een optie als om technische redenen (met bewijslast via de meldingsapplicatie) een spouwverblijf niet mogelijk is. Op deze manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast en blijft er een ruim aanbod met variatie in expositie voor de zomer- en paarverblijfplaatsen. Een speciale inbouwkast (eventueel met isolatie achterwand) heeft de voorkeur, als er geen uitsparing in de muur gecreëerd kan worden.
3n	Is de hoekwoning of vrijstaande woning echter lager dan twee bouwlagen met een vliering (zoals een seniorenwoning) dan geldt de verplichting van een klein spouwverblijf per gevel. Ook hier geldt dat een spouwverblijf mag worden vervangen voor een vleermuiskast als een spouwverblijf om technische redenen niet kan (met bewijslast via de meldingsapplicatie).

Spouwisolatie - Verplichting 2

Technische aspecten

3o	Een spouwverblijf is een verblijfplaats die gemaakt wordt door bij de isolatie van spouwmuren een bepaalde ruimte vrij te houden van isolatiemateriaal. De spouwborstels (of andere technische oplossingen) moeten al het isolatiemateriaal tegenhouden. Er dient gewerkt te worden met de best beschikbare oplossing voor het tegenhouden van isolatiemateriaal, conform de methodiek die bij certificering van het isolatiebedrijf is aangehouden.
3p	De spouwverblijven worden gemaakt op het moment dat vleermuiswerende maatregelen worden aangebracht.
3q	Vleermuiswerende maatregelen mogen de toegang tot de spouwverblijven niet belemmeren.
3r	Maak het spouwverblijf aan de bovenzijde van de spouwmuur. Breng bijvoorbeeld vanaf de bovenzijde een spouwborstel in een U-vorm in de spouw. In de onderstaande afbeelding is dit de rode lijn.
3s	Zorg ervoor dat het spouwverblijf aan de bovenzijde openblijft zodat deze in verbinding staat met het dak. Is de spouw van de bovenzijde gesloten? Dan moet u deze (als dat technisch mogelijk is), met een smalle sleuf van minimaal 20 mm breed en 50 mm lang, openen zodat het spouwverblijf in verbinding komt met het dak.
3t	Maak in de gevel een opening die toegang geeft tot het spouwverblijf. Deze opening heeft een afmeting van ongeveer 20 mm bij 50 mm. Deze opening kan bijvoorbeeld bestaan uit een open stootvoeg. In de onderstaande afbeelding is dit het blauwe vlakje.
3u	Uitsluiten om technische redenen mogen grotere spouwverblijven worden vervangen voor kleinere of voor vleermuiskasten. Technische redenen zijn bijvoorbeeld dat de verhouding tussen het spouwverblijf en het te isoleren geveldeel verhoudingsgewijs te groot wordt met kansen op vochtproblemen. Licht deze situaties toe in de melding.

Groot spouwverblijf in de nok van een kopgevel

Factsheet 4

Spelregels isolatie borstwering

Isolatie borstwering - Verplichting 1

Voorkom het doden en verstoren van vleermuizen

4a	Maak borstweringen altijd 'vleermuisvrij' conform de natuurkalender. Voor het vleermuis-vrij maken van borstweringen dient de training 'natuurvrij-maken' te zijn gevolgd. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: - foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd; - fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; - fotobewijs van het plaatsen van de compensatie; - bewijs als om technische redenen een uitsparing in de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is. Er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving.
4b	Is er geen toegankelijke spouw in de woning, dan 1 vleermuiskast per borstwering, of een verblijfplaats in de borstwering maken, via een (geïsoleerde) inbouwvoorziening. Is er wel een spouw en wordt deze natuurvriendelijk geïsoleerd, dan zijn geen extra voorzieningen nodig boven op de compensatie voor het isoleren van de muur.

De natuurkalender - Vleermuiswerende maatregelen plaatsen

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
		x								x	

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij.
Winterperiode	Toegestaan, maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode.
x	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereenvolgens > 10° C).
Kraamperiode	Niet toegestaan

Isolatie borstwering - Verplichting 2

Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen

4f	Plaats per borstwering 1 externe vleermuiskast.
4g	Wordt gelijktijdig de spouw geïsoleerd, plaats dan enkel spouwverblijven in de gevels. De extra vleermuis-kasten zijn dan niet nodig.
4h	Blijft de spouw toegankelijk voor vleermuizen dan is geen compensatie nodig.

Vleermuisvrij-verklaring

Hierbij verklaar ik dat direct, voorafgaand aan het isoleren van de borstweringen, een controle achter de borstweringen heeft plaatsgevonden met behulp van een endoscoop. De borstwering was volledig controleerbaar.

Hierbij zijn geen vleermuizen waargenomen.

Locatie van werkzaamheden:	
Datum:	
Naam:	
Werkzaam bij:	
Handtekening:	

Factsheet 5

Spelregels isolatie binnenmuur

Binnenmuurisolatie - Verplichting 1

Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen

5a	Bij het isoleren van de buitenmuren door het plaatsen van voorzetwanden aan de binnenzijde van de woning gelden geen vereisten om het doden van beschermde soorten te voorkomen.
5b	Het plaatsen van voorzetwanden is meldingsplichtig in de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'. Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de werkzaamheden.

Binnenmuurisolatie - Verplichting 2

Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen

5c	Er geldt voor deze werkzaamheden geen particuliere compensatieplicht voor kraamgroepen van vleermuis-soorten.
----	---

Ruige dwergvleermuis in spouw (Wiegert Steen)

Factsheet 6

Spelregels isolatie buitenmuur

Buitenmuurisolatie - Verplichting 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
6a	Verdwijnen er geen kieren, gaten, open stootvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn er geen vereisten.
6b	Verdwijnen er kieren, gaten, open stootvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn beschermde soorten niet uitgesloten. Om het doden van beschermde soorten te voorkomen moeten alle muren natuurvrij worden gemaakt. Het natuurvrij van muren met kieren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende bewijzen toe: - foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd; - fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren; - fotobewijs van het plaatsen van de compensatie; - bewijs als om technische redenen een uitsparing in de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is. Er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving.
6c	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
6d	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren voor of tijdens de werkzaamheden.
6e	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training 'natuurvrij maken' is gevolgd.
6f	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
6g	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden gewerkt. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kunnen voorzetwanden worden geplaatst zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

De natuurkalender - Vleermuiswerende maatregelen plaatsen

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
		x								x	

 Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij.

 Winterperiode Toegestaan, maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode.

 x Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereens > 10° C).

 Kraamperiode Niet toegestaan

Afhankelijk van de situatie kan eventueel gebruik gemaakt worden van maatwerk oplossingen bij de natuuragenda door een ecooloog in te schakelen.

Buitenmuurisolatie - Verplichting 2

Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen

6h	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn verblijfplaatsen van beschermde soorten niet uitgesloten. Maak dan een vleermuisvoorziening per gevel.
6i	Verdwijnen door het plaatsen van de voorzetmuur kieren in de muur, bij kozijnen of bij de dakrand van meer dan 2 cm breed, plaats dan per gevel een vogelvoorziening voor huismus en gierzwaluw en maak per gevel een vleermuisvoorziening.
6j	Voor huiszwaluw worden twee nestkommen per verloren nest teruggeplaatst, indien de locatie ongeschikt wordt voor huiszwaluw om zelf een nest terug te bouwen (door te glad materiaal van een voorzetwand, verdwijnen overstek of andere kleur overstek).

Nestkast gierzwaluw (Vivara Viva)

Factsheet 7

Spelregels plaatsen zonnepanelen

Plaatsen zonnepanelen - Verplichting 1

Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen

7a	Het plaatsen van zonnepanelen op platte daken is jaarrond toegestaan. Wordt in het broedseizoen een nest op het dak, of onder de dakrand waargenomen, dan mag dit nest niet verstoord worden. Het nest mag niet zo dicht benaderd worden dat oudervogels opvliegen, verhinderd worden naar het nest terug te keren of agressief gedrag vertonen.
7b	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken dient plaats te vinden buiten het broedseizoen (1 april tot 1 augustus).
7c	Als op de daken moet worden gelopen, dienen de pannen voorzichtig te worden verwijderd om het dooddrukken van vleermuizen te voorkomen.
7d	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'. Meldt het plaatsen van zonnepanelen 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden.

Plaatsen zonnepanelen - Verplichting 2

Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen

7e	Laat bij het plaatsen van zonnepanelen aan de randen van het dak (zijanten en rand van de dakgoot) een rand over waarop geen zonnepanelen worden gelegd. Deze randen zijn drie dakpannen breed of hoog.
7f	Is onder het dak een kraamkolonie van de meervleermuis of de laatvlieger bekend, dan is het plaatsen van zonnepanelen niet toegestaan. Raadpleeg hiervoor de GIS-applicatie 'Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP'.

Huisbus (Hans Dekker)

Overzicht compensatietaakstelling

In onderstaande tabel wordt de compensatietaakstelling voor particulieren in één overzicht weergegeven, uitgesplitst per type woning.

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Spouwmuurisolatie			
Spouw < 8 cm	1 klein spouwverblijf per gevel (30x30 cm) Alternatief: 1 vleermuiskast per gevel	1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning Alternatief 1: 1 middelgroot spouwverblijf (60x60) en 2 kleine (30x30) spouwverblijven Alternatief 2: 1 vleermuiskast per gevel	1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning Alternatief 1: 1 middelgroot (60x60) spouwverblijf en 3 kleine (30x30) Alternatief 2: 1 vleermuiskast per gevel
Spouw > 8 cm met openingen van minimaal 2 cm breed of toegangen via de dakrand	2 vogelvoorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8 cm diep		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot niet passeerbaar was voor vogels en vleermuizen			
	Geen compensatieverplichting		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeerbaar was voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	2 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	2 vleermuiskasten en 2 vogelvoorzieningen per woning		
De spouw wordt ook geïsoleerd	2 extra vogelvoorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogelvoorzieningen waren vereist		
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak wel geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Toegangen van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpannen. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen dient 35 mm te zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt. Betrek bij deze werkzaamheden een ecologische deskundige.			
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning Voor huiszwaluwen worden twee nestkommen per verloren nest teruggeplaatst, indien de locatie ongeschikt wordt voor een huiswaluw om zelf een nest terug te bouwen		
Er is geen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel		

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
De spouw wordt ook geïsoleerd	In totaal 4 vogelvoorzieningen per woning en 1 klein spouwverblijf per gevel	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning Alternatief: 1 middelgroot spouwverblijf (60x60 cm) en 2 kleine (30x30 cm) spouwverblijven	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 groot spouwverblijf en 3 kleine per woning
Isolatie van borstweringen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	Geen extra voorzieningen nodig		
Er is geen toegankelijke spouw	1 vleermuiskast per borstwering, of een verblijfplaats in de borstwering maken via een (geïsoleerde) inbouwvoorziening.		
De spouw wordt ook geïsoleerd	Geen extra voorzieningen boven op de compensatie voor het isoleren van de muur		
Binnenmuurisolatie			
	Geen compensatieverplichting		
Buitenmuurisolatie			
Geen kieren > 7 mm	Geen compensatieverplichting		
Kieren groter dan 7 mm	1 vleermuiskast per gevel		
Kieren groter dan 20 mm	1 vogelvoorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel		
Gladde voorzetwand, verdwijnen overstek of andere kleur overstek	Bij aanwezigheid huiszwaluwnesten: plaats dan twee huiszwaluwkommen per verloren nest.		
Zonnepanelen			
	Geen compensatieverplichting		

Het meldingssysteem

Om de werkzaamheden aan te melden bij de gemeente, zodat de werkzaamheden onder de legalisatie van de omgevingsvergunning komen te vallen, is een GIS-applicatie ontwikkeld. (Deze GIS-applicatie is op het moment van schrijven nog in ontwikkeling.)

GIS-applicatie voor het aanmelden van isolatiewerkzaamheden

Link en code

Voor bedrijven die de training ‘Natuurvriendelijk isoleren’ met succes hebben afgerond is een inlogcode beschikbaar om toegang te krijgen tot de applicatie. Ook ecologen kunnen de inlogcode ontvangen, voor werkzaamheden aan het dak vanaf de buitenzijde. Deze worden immers niet uitgevoerd door isolatiebedrijven.

Invullen

Bij het openen van de applicatie zijn alle woningen die deel mogen nemen roodgekleurd. Dit zijn de grondgebonden woningen in particulier eigendom met een energielabel C tot en met G. Door het klikken op een woning, en het invullen van relevante gegevens, wordt de woning ‘groen’ en daarmee onderdeel van de legalisatie van de omgevingsvergunning van de gemeente. Vul in de applicatie de volgende informatie in:

- Type werkzaamheden
- Datum natuurvrij maken (indien van toepassing)
- Datum isoleren of plaatsen zonnepanelen

De melding dient in de regel 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken te zijn ingediend. Bij zonnepanelen dient dit 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden te gebeuren. Van deze melding komt geen ontvangstbevestiging.

Bij deze melding moet binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende fotobewijzen zitten:

- foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd;
- fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren;
- fotobewijs van het plaatsen van de compensatie;
- bewijs als om technische redenen een uitsparing in de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is.

Er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving.

Zowel de gemeente als de provincie Drenthe hebben toegang tot de GIS-applicatie.

De provincie ziet toe op de naleving van de omgevingsvergunning door toe te zien op het natuurvrij maken.

Plaatsen van een exclusion flap, om de woning natuurvrij te maken (Unitura.nl)

Overzicht trainingsplicht en meldingsplicht

Activiteit	Uitvoerder	Training	Melding
Het invullen van de applicatie gebeurt voorafgaand aan het:			
Natuurvrij maken van spouwmuur	Isolatie- bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur voorafgaand aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): conform voorwaarden factsheets
Isoleren van de borstwering	Isolatie- bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur voorafgaand aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur): conform voorwaarden factsheets
Natuurvrij maken van dak bij buitendak-isolatie	Ecoloog	Nee, een ecoloog begeleidt de werkzaamheden	Meldingsplicht 48 voorafgaand aan het natuurvrij maken.
Natuurvrij maken van ruimten in de muur bij buitenmuur- isolatie	Isolatie- bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur voorafgaand aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): conform voorwaarden factsheets
Is natuurvrij maken niet nodig, dan gebeurt het invullen van de applicatie voorafgaand aan het:			
Isoleren van muur via de binnenzijde	Isolatiebedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren
Isoleren van dak via binnenzijde	Isolatiebedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): fotobewijs van plaatsen compensatie (indien nodig)
Het plaatsen van zonnepanelen	Installateur	Nee	Melden 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen van zonnepanelen bij hellende daken. Bij platte daken geen meldingsplicht.

Mus op dakgoot

